

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Ľubice Filovej a JUDr. Jany Henčekovej, PhD., v právnej veci navrhovateľa **M. T.**, proti odporkyni **Sociálnej poisťovni – ústredie**, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, **o vdovecký dôchodok a povinnosť vrátiť preplatok na vdoveckom dôchodku**, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 30. novembra 2009, č.k. 19Sd/88/2009–40, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 30. novembra 2009, č.k. 19Sd/88/2009–40, v časti, ktorou krajský súd potvrdil rozhodnutie odporkyne číslo X. zo 4. mája 2009, ktorým bol navrhovateľovi odňatý vdovecký dôchodok, **p o t v r d z u j e**.

V časti, ktorou Krajský súd v Nitre rozsudkom z 30. novembra 2009, č.k. 19Sd/88/2009-40, rozhodnutie odporkyne č. X. zo 4. mája 2009, ktorým bola navrhovateľovi uložená povinnosť vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok v spojení s rozhodnutím číslo X. zo 17. septembra 2009 potvrdil, najvyšší súd rozsudok krajského súdu **m e n í** tak, že tieto rozhodnutia **z r u š u j e** a vec vracia odporkyni na ďalšie konanie.

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd rozsudkom z 30. mája 2009, č.k. 19Sd/88/2009–40, potvrdil rozhodnutie odporkyne číslo č. X. zo dňa 4. mája 2009, ktorým odporkyňa podľa § 48a zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov a § 112 ods. 2, 6 a § 260 ods.1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov odňala navrhovateľovi od 12. júna 2009 vdovecký dôchodok. Súčasne potvrdil aj rozhodnutie odporkyne zo 4. mája 2009 v spojení s rozhodnutím zo 17. septembra 2009, ktorými odporkyňa podľa § 236 ods. 1 písm. a) a b) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov uložila navrhovateľovi povinnosť vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok za obdobie od 12. mája 2007 do 11. júna 2009 v sume 2 702,87 €.

Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že po preskúmaní rozhodnutí odporkyne dospel krajský súd k záveru, že rozhodnutia odporkyne boli vydané v súlade s platnou právnou úpravou. Za správne a v súlade so zákonom považoval odňatie vdoveckého dôchodku od 12. júna 2009 z dôvodu, že nie je preukázaná starostlivosť navrhovateľa o nezaopatrené dieťa a tiež považoval za vecne správne rozhodnutia o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok za obdobie od 12. mája 2007 do 11. júna 2009 z dôvodu, že navrhovateľ si nesplnil povinnosť oznámiť odporkyňi, že A. H., ktorá bola zverená do jeho výchovy a opater, prerušila štúdium na strednej škole pre pôrod dieťaťa, do školy viac nenastúpila, a teda prestala spĺňať podmienku nezaopatreného dieťaťa, v dôsledku čoho nepatrilo ani navrhovateľovi vdovecký dôchodok. Nesplnením tejto povinnosti sa navrhovateľovi v období od 12. mája 2007 do 11. júna 2009 neprávom vyplácal vdovecký dôchodok a navrhovateľ je povinný neprávom vyplatenú sumu 2 702,87 € vrátiť.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonnej lehote odvolanie navrhovateľ, ktorý trval na tom, že nekonal vedome a nemohol predpokladať, že dávka mu je vyplácaná neprávom. Bol presvedčený, že aj na neho sa vzťahuje nový zákon o sociálnom poistení a má naďalej nárok na vdovecký dôchodok. Podľa jeho názoru pochybila odporkyňa, ktorá od neho už dlhodobo nevyžadovala potvrdenie o návšteve školy jeho dcéry A. H., čím bola spôsobená vysoká suma preplatku. Žiadal, aby z celkovej sumy preplatku súd odpočítal sumu, ktorú by za obdobie, za ktoré vznikol preplatok na vdoveckom dôchodku, poberal dávku v hmotnej núdzi od Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny.

Odporkyňa nepovažovala dôvody uvedené v odvolaní navrhovateľa za opodstatnené a navrhla napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny potvrdiť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo a po prejednaní veci dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa je potrebné čiastočne vyhovieť.

Predmetom konania bolo preskúmanie zákonnosti rozhodnutí odporkyne o odňatí vdoveckého dôchodku a o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú sumu na vdoveckom dôchodku navrhovateľa.

Vdovecký dôchodok bol navrhovateľovi priznaný vzhľadom na to, že mu bola súdom do starostlivosti zverená mal. dcéra jeho zomrelej manželky, A. H., nar. 8. júla 1990. Vdovecký dôchodok bol priznaný od 19. novembra 2002 za účinnosti zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov, ktorý bol zrušený zákonom č. 461/2003 Z.z..

V zmysle § 260 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. dávky dôchodkového zabezpečenia, priznané podľa predpisov účinných pred 1. januárom 2004, sa považujú po 31. decembri 2003 za dávky podľa tohto zákona, a to v sume, v akej patrili k 31. decembru 2003; ak nárok na výplatu týchto dávok trval k 31. decembru 2003, dávky sa vyplácajú aj po tomto dni za podmienok ustanovených predpismi účinnými do 31. decembra 2003, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 48a ods. 1 zákona č. 100/1988 Zb. vdovec má nárok na vdovecký dôchodok po manželke, ak sa stará aspoň o jedno nezaopatrované dieťa uvedené v § 46 ods. 3, t.j. o dieťa, ktoré má alebo by malo po zomretom manželovi nárok na sirotsky dôchodok, a dieťa, ktoré bolo v rodine zomretého vychovávané, ak ide o vlastné (osvojené) dieťa vdovy alebo ak bolo dieťa aspoň jedným z nich prevzaté do dňa smrti manžela do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov na základe rozhodnutia príslušného orgánu.

Podľa § 112 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. dávka sa odníme, ak zanikol nárok na dávku, alebo ak sa zistí, že sa dávka priznala neprávom.

Podľa § 236 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov príjemca dávky je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého mu nepatrila alebo nepatrila v poskytovanej sume, ak

- a) nesplnil povinnosť uloženú týmto zákonom,
- b) prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila, alebo
- c) vedome inak spôsobil, že dávka alebo jej časť sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume.

Podľa § 227 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. príjemca dávky je povinný do ôsmich dní oznámiť príslušnej organizačnej zložke Sociálnej poisťovne zmenu v skutočnostiach rozhodujúcich na trvanie nároku na dávku, zánik nároku na dávku, nároku na jej výplatu a jej sumu.

Z administratívneho spisu č. X. H. A. (T. M.), vedeného vo veci sirotského dôchodku vyplýva, že dňa 29. októbra 2008 bolo odporkyni doručené oznámenie navrhovateľa, že A. H. dňa 25.9.2008 prerušila štúdium z dôvodu materskej dovolenky, na základe čoho odporkyňa rozhodnutím č. X. z 18. novembra 2008 zastavila výplatu sirotského dôchodku A. H. od 12. januára 2009. Podľa potvrdenia Združenej strednej školy v Dvoroch nad Žitavou z 20. novembra 2008, doručeného odporkyni 25. novembra 2008, A. H. prerušila štúdium dňa 27. apríla 2007 na žiadosť zákonného zástupcu zo zdravotných dôvodov (pôrod dieťaťa). Odporkyňa rozhodnutím č. X. zo 4. decembra 2008 uložila navrhovateľovi povinnosť vrátiť neprávom vyplatený sirotský dôchodok pre A. H. za obdobie od 12. mája 2007 do 11. januára 2009 v celkovej sume 37 070 Sk. V administratívnom spise odporkyne č. X. je poznamenaná súvislosť so spisom č. X.X. (M. T.), vedeným vo veci vdoveckého dôchodku, avšak napriek znalosti o súvislosti uvedených dvoch spisov do spisu č. X. podľa vyznačenia na obale boli fotokópie potvrdení o štúdiu založené až 7. apríla 2009. Odporkyňa až rozhodnutiami zo 4. mája 2009 rozhodla o odňatí vdoveckého dôchodku navrhovateľa od 12. júna 2009 a uložila mu povinnosť vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok za obdobie od 12. mája 2007 do 11. júna 2009 v celkovej sume 2 702,87 €. Rozhodnutie o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok odporkyňa zmenila v časti odôvodnenia rozhodnutím zo 17. septembra 2009. Povinnosť vrátiť preplatok na vdoveckom dôchodku odporkyňa odôvodnila nesplnením si povinnosti navrhovateľa oznámiť odporkyni, že A. H., ktorá bola zverená do jeho výchovy a opater, prerušila štúdium na strednej škole a prestala byť nezaopatreným dieťaťom.

Pokiaľ sa navrhovateľ domáhal zrušenia rozhodnutia odporkyne zo 4. mája 2009, ktorým mu bol odňatý vdovecký dôchodok, tejto žiadosti nemohol súd vyhovieť. Krajský súd správne konštatoval, že navrhovateľ prestal spĺňať podmienku starostlivosti o nezaopatrené dieťa pre nárok na vdovecký dôchodok podľa § 48a zákona č. 100/1988 Zb. Ustanovenie § 293n zákona č. 461/2003 Z. z. sa na navrhovateľa nevzťahuje.

Odvolačný súd sa z uvedených dôvodov v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozsudku krajského súdu v časti, ktorou potvrdil rozhodnutie odporkyne zo 4. mája 2009 o odňatí vdoveckého dôchodku a v tejto časti rozsudok krajského súdu podľa § 219 ods.1 O.s.p. potvrdil.

Je nepochybné, že navrhovateľ si nesplnil povinnosť uloženú zákonom (§ 227 ods. 3) a do ôsmich dní neoznámil odporkyňu, že A. H. prerušila štúdium na strednej škole. Z obsahu administratívnych spisov, ako je uvedené vyššie, však jednoznačne vyplýva, že odporkyňa sa už 29. októbra 2008 dozvedela o prerušení štúdia A. H., na čo reagovala zastavením výplaty sirotského dôchodku od 12. januára 2009 a podľa názoru odvolacieho súdu mohla po doručení oznámenia tejto skutočnosti, vzhľadom na poznamenanú súvislosť spisov, konať skôr aj vo veci zastavenia výplaty vdoveckého dôchodku.

Za situácie, keď odporkyňa bez ďalšieho pokračovala vo vyplácaní vdoveckého dôchodku, nie je možné jednoznačne ustáliť záver, že navrhovateľ zodpovedá aj za neprávom vyplatené sumy od januára 2009, súvisiace s administratívno-technickým zabezpečením vyplácania dávok odporkyňou. Odvolací súd dospel k názoru, že odporkyňa sama mohla predísť vzniku preplatku na vdoveckom dôchodku navrhovateľa za čas od 12. januára 2009 do 11. júna 2009, takže navrhovateľ za túto dobu preplatok nezavinil a zodpovedá len za neprávom vyplatenú sumu na vdoveckom dôchodku za obdobie od 12. mája 2007 do 11. januára 2009.

K žiadosti navrhovateľa, aby z celkovej sumy preplatku súd odpočítal sumu, ktorú by za obdobie, za ktoré vznikol preplatok na vdoveckom dôchodku, poberal ako dávku v hmotnej núdzi od Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, je potrebné uviesť, že taký postup zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov neumožňuje.

Vzhľadom na vyššie uvedený záver odvolací súd rozsudok krajského súdu v časti, ktorou potvrdil rozhodnutie odporkyne zo 4. mája 2009 o uložení povinnosti vrátiť neprávom vyplatený vdovecký dôchodok za obdobie od 12. mája 2007 do 11. júna 2009 v spojení s rozhodnutím zo 17. septembra 2009 podľa § 220 O.s.p. zmenil tak, že tieto rozhodnutia zrušil a vrátil odporkyni na ďalšie konanie, v ktorom je viazaná právnym názorom odvolacieho súdu (250ja ods. 4 OSP).

O náhrade trov konania odvolací súd rozhodol podľa § 224 ods.1 v spojení s § 142 ods. 2 OSP tak, ako je uvedené vo výroku tohto rozsudku, lebo navrhovateľ aj odporkyňa mali v konaní len čiastočný úspech.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 29. septembra 2010

JUDr. Viera Nevedelová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia:

A. Koláriková